

A VILÁGGAZDASÁGTAN HELYE A CORVINUSON

Többször felmerült már az az elképzelés, hogy a Világgazdasági Tanszék, amely a Budapesti Corvinus Egyetemen jelenleg a Közgazdaságtudományi Karhoz tartozik, átkerüljön a Társadalomtudományi Karra. Bármilyen, erre vonatkozó döntés csak hosszú és megfontolt gondolkodás után születhet, és ehhez a folyamathoz szeretne a Köz-Gazdaság hozzájárulni. Felkértük a tanszék három akadémikus professzorát, Palánkai Tibort, Simai Mihályt, és Szentés Tamást, hogy fejtssék ki véleményüket.

PALÁNKAI TIBOR

Abból indulok ki, hogy a Pesti Campus tudományági struktúrája változatlan. Ennek megfelelően a gazdálkodás- és a közgazdaságtudomány, a nemzetközi tanulmányok, a politikatudomány és a szociológia területén folytatjuk oktatási és kutatási tevékenységünket. A világgazdaságtan a közgazdaság-tudományhoz tartozik, s a tanszéken a nemzetközi gazdasági kapcsolatok mesterképzése végén a hallgatók *közgazdászdiplomát* kapnak, pontosabban kell, hogy kapjanak. A jelenlegi kari struktúrában ezért a tanszéket a Közgazdaságtudományi Karhoz kell besorolni.

Egyetértek viszont azzal, hogy a jelenlegi finanszírozás és szervezeti felépítés rossz, s lényeges változásokat kellene végrehajtani.

1. Az alapvető problémákat *a jelenlegi pénzügyi-finanszírozási rendszer* okozza. Ebből komoly károk és veszteségek származnak. A jelenlegi rendszert eleve úgy „komponáltuk meg”, hogy a Közgazdasági és a Társadalomtudományi Kar veszteséges lehet, s eredményük nem a „gazdálkodásukon” múlik. Így aztán meglehetősen abszurd, mondhatjuk akár, hogy nevetséges, hogy időről időre szegyenpadra kerülnek, mert csak veszteséget termelnek. Másrészt, a kari pénzügyi önállóságon nyugvó jelenlegi finanszírozási struktúra nem kedvez a „karközi” áttanításnak vagy programoknak, amiből minőségromlás, duplikálódások (oktatási és szervezeti) és veszteségek származnak. Káros az egész képzésnek és az intézménynek. Ezen mindenképpen változtatni kellene. Én a *campusfinanszírozás* javaslatát támogatom, vagyis lenne egy *pesti*, társadalomtudományi és egy *budai* pénzügyi egység.

2. A pénzügyi centralizáció nem vonná meg, sőt akár erősíthetné a *gazdálkodási önállóságot és felelősséget*. Erre egy intézeti struktúra kialakítását tartanám talán a legjobbnak, de sokféle megoldás lehetséges (a jelenlegi kar-tanszék szerkezet is alap lehet). Ez decentralizált felelősséget és érdekeltséget jelentene a pénzügyi és létszámgazdálkodásban, a pályázati és kutatási tevékenységben, vagy akár a szponzori pénzek bevonásában. Nagyon fontos lenne, hogy megszabaduljunk a „saját kis szemétdomb” szemléletétől és az intézetek érdekeltek legyenek a más intézetekkel (tanszékekkel) való oktatási és kutatási együttműködésben. Lehet, hogy naivitás, de a gazdálkodási ésszerűség arról szólhatna, hogy olcsóbb egy másik intézet kurzusát megvenni, mint saját státuszokat összekaparni. Ezt önmagában a központosított pénzgazdálkodás is megoldhatná. Szükség lenne egy finanszírozási és gazdálkodási szabályzat kidolgozására.

3. A *kari struktúra* átalakítására is több lehetőség van. A pénzügyi centralizáció és gazdálkodási decentralizáció a karokat eleve tudományági oktatási és kutatás-szervezési egységekké alakítaná át. Fennmaradhat a jelenlegi szerkezet is, de átalakulhatnánk két karúvá: Gazdaságtudományi Karrá, valamint Nemzetközi tanulmányok, Politikatudomány és Szociológia Karrá (a jelenlegi „társadalomtudományi” elnevezés erőltetett és félrevezető, nem félnék a tudományágak felsorolásától). A fejlécek és a pecsétek legfeljebb kissé hosszabbak lennének. Vagy a pesti campuson egyetlen kar lenne, s azt nevezhetnénk „társadalomtudományinak”, de ez több szempontból (marketing) kérdéses lehetne. Én a kétkarúságot tartanám szerencsésebb változtatásnak.

4. A Világgazdasági Tanszék jövőjét mindenképpen a *közgazdasági képzésben* képelném el, ami nem zárja ki, hogy többszálú kapcsolódása alapján ne alkosson intézetet a nemzetközi tanulmányokkal. Ez lehetne a jelenlegi kari struktúra mellett egy karközi intézet (nagyon sok előnye lenne), s ugyanakkor a belső gazdálkodási önállósága lehetne bizonyos vonatkozásokban osztott.

A tanszék belső kérdéseivel nem foglalkozom. Nyilvánvaló, hogy például tantárgyi struktúrájával vannak gondok, s a képzés tartalmát is célszerű lenne a jövőre áttekinteni. Azt mindenképpen hangsúlyozni szeretném, hogy a tanszék ügyének érdemi megoldása nem lehetséges a finanszírozási és a szervezeti rendszer átalakítása nélkül.

SIMAI MIHÁLY

1 A világgazdaságtan mint elméleti és konkrét folyamatokkal foglalkozó diszciplína, valamint a hozzá kapcsolódó szaktárgyak a *közgazdaság-tudomány szerves részét* képezik. A tanszéknek, mint az adott tudományos diszciplína hagyományos és nemzetközileg elfogadott egyetemi bázisának a Közgazdaságtudományi Karon van a helye. Igaz, hogy a tudományos „hierarchiában” a közgazdaság-tudomány is társadalomtudomány, de ez tulajdonképpen az egyetemen oktatott tárgyak túlnyomó többségére igaz.

2. A Világgazdasági Tanszék egy viszonylag fontos és a hazai pályán elismert szak gazdája a mesterképzésben. Ha ez a szak elszakadna a közgazdasági tudományoktól és átmenne a Társadalomtudományi Karra, szakmai háttere olyan általános környezetbe mosódna, amelyben elvesztené szakmai hitelét és vonzerejét.

3. Egyetértek azzal, hogy az egyetemen célszerű lenne racionalizálni a bachelor (B) szint és a master (M) szint viszonyát, például áthozni a *Nemzetközi gazdálkodás B* szakot a Közgazdaságtudományi Karra és így összehangolhatóvá tenni az oktatást a két szint között. Jelenleg ugyanis maximális a zűrzavar, a felesleges átfedések nyomán.

4. Irracionális megközelítésnek tartom azt, hogy a doktori iskola meggondolásaiból és szervezetéből kiindulva szülessen döntés a tanszék és a szak helyzetéről. A „bottom-up” ez esetben még célszerűbb a „top-down”-nal szemben.

Az operatív nemzetközi politikai oktatás és az ehhez kötődő doktori program centruma lassan átvándorol a Nemzeti Közszolgálati Egyetemre, ahol ennek kiépítése megkezdődött.

SZENTES TAMÁS

Arra a megtisztelő felkérésben megfogalmazott kérdésre, hogy miként vélekednék a Világgazdasági Tanszéknek a Társadalomtudományi Karhoz történő esetleges átsorolásáról, aligha tudok könnyen és határozottan választ adni. Ennek oka az, hogy az ilyen ügyekben hozott döntések

- nemcsak az illető tanszék, annak munkatársai és tantárgyai sorsát befolyásolják, hanem mindkét kar összetételét és nagyságát is megváltoztatják, sőt
- magát az egyetem kari struktúráját, költségvetési szerkezetét stb. is, és
- nem utolsósorban mindig és óhatatlanul érintenek személyes ambíciókat és érdekeket, valamint kollegiális viszonyokat is.

A kérdésre adható válaszhoz figyelembe kellene venni továbbá az „opportunity cost” nagyságát mindegyik fél szempontjából, más szóval át kellene gondolni, hogy

- mennyit nyerne, és mennyit veszítene a Világgazdaságtan Tanszék akkor, ha a másik karhoz kerülne, illetve ha maradna a jelenleginél, valamint azt is, hogy
- mennyit nyerne, és mennyit veszítene a Társadalomtudományi és a Közgazdaságtudományi Kar az egyik, illetve a másik esetben.

Mindez tehát alapos mérlegelést igényel, amihez nekem, a két kar belső viszonyait kevésbé ismerő nyugdíjas professzornak nincs elegendő tájékozottságom. Ezért nagyon általános megfontolásokra tudok csak hagyatkozni.

1. Közismert, hogy a közgazdaságtudományt nem kevésbé tekintem *társadalomtudománynak*, mint például a szociológiát vagy a politológiát. Ezért *mindig is hibásnak tartottam* (az elmúlt évek, illetve évtizedek során számos felszólalásban és feljegyzésben kifogásoltam is) *azt a kari struktúrát, amely elválasztja egymástól a közgazdaságtudományt és más társadalomtudományi diszciplínákat.* (Az egyetem oktatási programjáról, kari és tárgyi struktúrájáról az egymást követő rektorok, illetve oktatási rektorhelyettesek számára írt feljegyzéseim egy kisebb könyvet is kitennének.)

Természetesen nem könnyű egy minden szempontból, így nemcsak a társadalomtudományi diszciplínák összetartozása és ugyanakkor az azokat művelő tanszéknek szükség szerint különböző karokhoz való megfelelő besorolása, valamint a Gazdálkodástudományi Kar tárgyaitól és tanszékeitől való ésszerű elválasztása szempontjából, hanem a hallgatói, valamint az oktatói létszámnak és a pénzforrásoknak az arányosabb megoszlása szempontjából is tökéletes vagy legalábbis elfogadható megoldást találni.

Mindebből az következik, hogy a felvetett kérdés kapcsán *indokolt lenne átgondolni a kari struktúra egészét*, mielőtt bármilyen, akár pró, akár kontra döntés születne a feltett kérdésben.

2. A Világgazdasági Tanszéknek a Társadalomtudományi Karhoz való átkerülése mellett persze jó néhány érv sorakoztatható fel. Így mindenekelőtt az, hogy

- a világgazdaság viszonyainak és folyamatainak, különösen újabb kori felgyorsult fejleményeinek tudományos elemzése és a világgazdaságtan tárgy oktatása (azon belül főként a globalizációval, a regionális integrációval, a fejlődéssel, a multikkal, a nemzetközi gazdasági rend intézményeivel stb. foglalkozó tárgyak oktatása) *holisztikus társadalomtudományi és világgrendszer-szemléletet kíván*, továbbá az, hogy

- hagyományosan *szoros együttműködés* köti össze e tanszéket a Társadalomtudományi Kar régóta működő nemzetközi tanszékével, mai nevén a Nemzetközi Tanulmányok Intézetével, ami egyebek között kifejeződik
 - a „Nemzetközi kapcsolatok” doktori iskolának kezdettől fogva közös működtetésében,
 - a „Nemzetközi gazdálkodás” mesterképzési programban való együttműködésben, valamint abban, hogy
 - a Nemzetközi és Fejlődéstanulmányok akadémiai tudományos bizottsága létrehozatalában és működésében e két tanszék tagjainak meghatározó a szerepe stb.

3. Megjegyzendő az is, részben a fenti érvek megerősítéseként, részben azok kiegészítéseként, részben viszont némileg más összefüggésbe helyezésüket sugallva, hogy:

- A nemzetközi vonatkozású, illetve nemzetközi tanulmányokat képviselő tárgyak és tanszékek vagy tanszéki csoportok egyetlen nagyobb egységbe integrálását már évtizedekkel ezelőtt is javasoltuk. Éspedig először úgy – még a nyolcvanas évek végén, kilencvenes évek elején –, hogy a Nemzetközi Tanszék, a Világgazdasági Tanszék, a Külkereskedelmi Tanszék, sőt az akkor még létező Politikai gazdaságtan Tanszéken belül a nemzetközi gazdaságtan oktatására frissen létrejött kis csoport is *egy nagy intézetbe*, a Nemzetközi Tanulmányok Intézetébe vagy akár egy új karba, a Nemzetközi Tanulmányok Karába tömörüljön. Később – Chikán Attila rektorsága idején – már kiterjedt tárgyalások is folytak egy konkrét előterjesztés alapján (amelyet Palánkai Tibor és én készítettünk) a Nemzetközi Tanszéknek, a Világgazdasági Tanszéknek és a volt Külkereskedelmi Tanszék maradványaként, illetve az új Európa tanulmányok egyik bázisaként működő részlegnek egyetlen intézetbe tömörítéséről.
- Az említett javaslatok, előterjesztések és tárgyalások azonban nemcsak azért vallottak kudarcot, mert a közvetlenül érintettek körében is személyes érdekekbe ütköztek, hanem mert *a kari struktúra megváltoztatása* (sőt egy nagy és befolyásos intézet létrehozása maga is) az érintettek körén kívül is *ellenállást váltott ki*.
- Nem mellékes körülmény az sem, hogy *a holisztikus társadalomtudományi szemlélet* alkalmazása és a nemzetközi összefüggéseknek legalábbis a figyelembevétele *a Közgazdaságtudományi Kar* (sőt a Gazdálkodástudományi Kar) néhány más tárgya, illetve tanszéke *esetében is szükséges és joggal elvárt követelmény*.
- Figyelembe kell persze azt is venni, hogy a Világgazdasági Tanszéket a Nemzetközi Tanulmányok Intézetén kívül a Társadalomtudományi Kar más tanszékeihez *jóval kevesebb szál fűzi*, mint a Közgazdaságtudományi Kar tanszékeihez (sőt, a Gazdálkodástudományi Kar némely tanszékéhez is), és az oktatott tárgyak közötti kapcsolat sem olyan közvetlen.
- Nyilvánvalóan az is figyelembe veendő, hogy a Világgazdasági Tanszék jelentős részvételével (sőt, részben vezető szerepével) folyó képzési programok, mind a „Nemzetközi gazdálkodás alapképzés”, mind pedig és különösen a „Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás mesterképzés” elnevezésű programok *közgazdaságtudományi diplomát adó* programok.

- Ugyanakkor ezekben a programokban - igen helyesen - a karok határait átszelő, *mindhárom karhoz tartozó tanszékek közötti együttműködés* valósul meg, amelynek fenntartása némileg enyhítheti a kari struktúra esetleges megváltoztatásával szemben mutatkozó ellenállást, illetve ellenérzéseket.
- Nem kevésbé fontos körülmény, hogy a kisebb (ma már nagy számú) tanszékek és oktatási csoportok *intézetekbe szerveződése* (egyes esetekben szinte kari nagyságú egységek kialakulása) valamelyest *mérsékli a karok* (legalábbis nagyságuk és összetételük szempontjából vett) *jelentőségét*.

4. Aligha hagyható figyelmen kívül az, hogy a hallgatói létszámnak és a pénzforrásoknak a karok közötti megoszlása, valamint az adminisztráció kari szervezete a Világgazdasági Tanszék másik Karhoz kerülése esetén hogyan változna, és a változás miként érintené a megmaradt Közgazdaságtudományi Kart (és – durván fogalmazva – a karok között „erőviszonyokat” is). Más szóval, milyen aránytalanságok mutatkoznának, illetve növekednének a karok között, és milyen érdekek szólnának a szóban forgó változás ellen.

5. Végül, de nem utolsósorban a kari struktúra egy olyan átalakítása is megfontolandó, amely nemcsak a Világgazdasági Tanszéknek, hanem a Közgazdaságtudományi Kar több tanszékének is a Társadalomtudományi Karba való átsorolását jelentené, és *a jelenlegi három helyett kettőre csökkentené* a volt közgazdaságtudományi egyetem karainak számát. Más szóval, csak két nagy kar maradna, éspedig a Gazdálkodástudományi és a Társadalomtudományi Kar.

- Ennek a megoldásnak *számos előnye lenne*, mint például az elméleti és módszertani alapozás megerősítése, magasabb szintre emelése, a szélesebb látókörnek és a holisztikus szemléletnek az érvényesítése, továbbá a nemzeti és a globális keretek közötti folyamatok összefüggéseire koncentráció stb..
- Másfelől viszont *azzal a hátránnyal is járna*, hogy még inkább megbontaná a gazdaságtudománynak a hagyományos egységét, alighanem gyengítené a gazdálkodástudományi tárgyak nemzetgazdasági és ma már nélkülözhetetlen nemzetközi aspektusait.
- Ez a megoldás azt a kérdést is felvetné, hogy milyen diplomát adjon, illetve adhat a két kar, és persze érintené a Corvinus Egyetem egészének struktúráját, képviseleti rendszerét, döntéshozatali mechanizmusát, adminisztrációs szerkezetét stb. (és az erőviszonyokat is).
- Esetleges megvalósítása nyilván csak fokozatosan és az érintettek egyetértése mellett (vagyis előzetes „közvélemény-kutatás” után) és átmenetileg a meglévő funkciók és adminisztrációk fenntartásával képzelhető el, nem is szólva a felső jóváhagyásról.

A TUDOMÁNYOS KÉPZÉS MŰHELYEINEK ÁTFOGÓ FEJLESZTÉSE A BUDAPESTI CORVINUS EGYETEMEN ÉS A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEMEN

A Budapesti Corvinus Egyetem és konzorciumi partnere, a Nemzeti Közsolgálati Egyetem csaknem 600 millió forintos támogatást fordít a tudományos képzés műhelyeinek átfogó fejlesztésére, 2011. július 1. és 2013. december 31. között. A program a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023 számú pályázat keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A projekt közvetlen célcsoportját a doktori képzésben, a tudományos diákköri munkában és a szakkollégiumi munkában résztvevő tehetséges hallgatók alkotják, a közvetett célcsoport viszont a felsőoktatásban tanuló hallgatók összessége. Az elmúlt több mint két évben a Budapesti Corvinus Egyetem **TDK (tudományos diákköri) tehetségműhelyei keretében** számos szakmai tevékenység valósult meg a TÁMOP-4.2.2. projekt támogatásával; többek között:

- tudományos konferenciák szervezése
- hallgatói OTDK részvétel támogatása
- TDK információs, népszerűsítő rendezvények szervezése
- szakmai, módszertani felkészítő rendezvények szervezése
- workshopok szervezése a TDK, OTDK tapasztalatok megvitatására
- a TDK-hoz kapcsolódó tanulmányi versenyek keretében hallgatók számára tanulmányutak szervezése, belföldi és nemzetközi konferencia részvétel támogatása
- a TDK-zó hallgatók publikációs tevékenységének támogatása
- a legjobb TDK dolgozatokból válogatáskötetek szerkesztése, népszerűsítése
- szakkönyvek, szakirodalom, szakmai folyóiratok beszerzése
- eszközök és kutatáshoz szükséges anyagok beszerzése.

Az ezek mérésére használt indikátorok jelenlegi értékei a TDK tehetségműhelyekre (Közgáz Campus TDK, Élelmiszertudományi Kar TDK, Kertészettudományi Kar TDK, Tájépítészeti Kar TDK) vonatkozóan jól mutatják a projekt kiemelt fontosságát és eredményességét.

Indikátor megnevezése	Indikátor értéke
A konstrukció támogatásával megjelent publikációk száma	939
A konstrukció támogatásával lefolytatott képzések száma	27
A konstrukció támogatásával megtartott hazai és nemzetközi konferencia előadások	664
Fejlesztett, felújított, beszerzett eszközök száma	12
A konstrukció megvalósításába bevont oktatók, kutatók száma	447
A konstrukció megvalósításába bevont hallgatók száma	1270

Projekt azonosító: TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0023
 Budapesti Corvinus Egyetem, Projektmenedzsment Iroda
 1093 Budapest, Fővám tér 8.; Tel.: 482-5000
 E-mail: orsolya.feher@uni-corvinus.hu

A projektek az Európai Unió támogatásával valósulnak meg.